

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 34.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două-ori 24 fl., — de trei-ori 30 fl.
rëndul cu litere garmond.

Punctul decisiv.

Sibiu, 15 Novembre n.

Intr'o vorbire mai recentă, rostită în fața unui public numeros, întrunit în adunare politică la Viena, primarul Vienei, domnul Dr. Lueger, s'a ocupat cu programul politic al guvernului ungueresc, espus pe larg nu de mult din partea domnului prim-ministru al nostru, baronul Fejérváry, și mai ales cu un punct al acestui program, cu punctul referitor la limba de regiment în armată, pe care l'a numit *punct decisiv*.

Nu suntem de o părere cu distinsul politician și declarat amic al naționalităților nemagiare din Ungaria, cu domnul Dr. Lueger, pentru-că nu acesta e punctul decisiv în programul actualului nostru guvern, ci *sufragiul universal*.

Accea ce arde la degete este introducerea altor elemente sănătoase în parlamentul țării, pentru ca prin ele să fie date afară elementele turbulente de astăzi, car' acesta, cum bine a motivat ministrul-president ungar, se poate face numai după introducerea votului universal pentru alegerile dietale. De aceea a și promis guvernul, că *acest punct de program va căuta să l realizeze întâiu*, știind foarte bine, că realizarea celorlalte puncte nu mai depinde apoi de la guvern, ci de la noul parlament, eșit din alegeri făcute pe baza votului universal.

Cu toate acestea, e de mare însemnătate și punctul de program despre care a vorbit inimosul primar al Vienei, pentru-că el poate fi realizat și fără cooperarea parlamentului ungar, după ce realizarea lui depinde numai de la voința Coronei. Și Coróna se pare că și-a dat învoirea ca să fie realizat, așa cum a spus ministrul-president ungar că are să fie realizat. E deci corectă analiza pe care i-a făcut-o domnul Lueger, spunând despre acest punct de program următoarele:

„Până acuma cestiunea limbii în armata noastră a fost excelent rezolvată. Am avut adecă până acuma numai două limbi, și anume: limba germană ca limbă a armatei și limbă de comandă, și așa numita *limbă de regiment*.”

Fie-care oficer trebuia să știe limba regimentului în care servește. O măsură nu se poate mai justă. Dacă însă e vorba să se introducă limba magiară la toate regimentele din Ungaria ca limbă de regiment, atunci Germanii, Românii, Slovaci, Rutenii etc. vor fi asupriți cu forța și magiarizați. Contra acestor tendințe de magiarizare trebuie să protestăm energic în interesul patriei noastre. Nu știu dacă vom ajunge așa departe, ca să se facă separația deservită, și nu știu dacă ținta finală a sforțărilor noastre va fi să provocăm noi această separație. Trebuie însă să avem în vedere și să întemeiam cu ajutorul celorlalte națiuni ce locuiesc în Ungaria o nouă Austro-Ungarie, care să poată recăștiga influința ce i-se cuvine unei mari puteri și care influință noi am pierdut-o în Orient prin vina Magiarilor. Trebuie deci să ne ridicăm cu toată puterea noastră împotriva acestui punct din programul lui Fejérváry și să l combatem rezoluți.

Stările de azi din Ungaria trebuie să se sfârșesc odată. *Naționalitățile nemagiare nu mai e permis de loc să fie asuprite*. Nu noi avem de făcut concesiuni, ci cei de dincolo vor trebui să dea îndărăt aceea ce au luat.

Adecă Magiarii vor trebui să dea îndărăt aceea ce au luat de la naționalități! Cu greu va merge lucrul, pentru că Magiarii nu au luat nimica cu puterea, ci cu învoirea și cu ajutorul Vienei! Nu erau Magiarii așa de tari cum sunt astăzi, și nu erau de loc periculoși, când a venit Viena și le-a dat pe mână de bună voie, întâiu Banatul și Voevodina, ear' în urmă și Ardélul, după-ce cu câțiva ani mai înainte luase tot Viena patru comitate de la Ardél, pentru a le alătura la Ungaria. Dacă e deci de dat ceva îndărăt, apoi lucrul de aici va trebui să fie început. Dar' cine să-l începă? Magiarii? Dacă l-ar face, comit act de sinucidere. Viena? Dacă s'ar încerca să-l facă, întră în luptă deschisă cu Ungurii.

Nu vor da deci Ungurii nimica îndărăt din aceea ce li-s'a dat, ci mai de grabă credem că vor primi și aceea ce cer acuma: limbă de comandă magiară în armată. Istoria ne arată, că din toate luptele purtate cu Coróna ei au eșit biruitori. Să fim împăcați deci cu gândul, că așa are să se întâmple și acuma, mai curând ori mai târziu, și că tot naționalitățile nemagiare din patrie, pe cari acum Viena le chiamă întru ajutor în scopul de a se întemeia o nouă Austro-Ungarie, au să plătescă prețul oțelilor sparte. Și tocmai aici este de căutat *rezerva*, ca să ne zicem *rețela* manifestată din partea naționalităților nemagiare din Ungaria față de Viena, în aceste zile turbure și grele. Suntem popore pățite, nu voim să o pățim încă odată!

Dar' să revenim asupra punctului decisiv al dlui Lueger. Negreșit, că dacă se va introduce limba magiară ca limbă de regiment la toate regimentele recrutate din Ungaria, apoi naționalitățile nemagiare primesc o nouă asuprire. Dar' și aceste nouă tendințe de magiarizare vor rămâne neisbutite, că toate celelalte. Despre acesta suntem siguri. Magiarizat nu se va reintorice acasă nimeni din armată, precum nu s'a reintors nimeni nici germanizat, și nu se reintorice nimeni magiarizat nici de la honvezime, unde limba de comandă și de batalion e cea magiară. De magiarizare deci nu ne temem. Ne temem însă de altceva. Ne temem, că armata Maieștii Sale nu va mai fi cea destoinică de acum și din trecut, pentru-că nu va fi compusă de cât din — *nemulțămiiși*, cari vin numai maltratați, făcându-li-se instrucția într'o limbă de ei neînțelăsă.

Asta să o spună domni de la Viena, dar' nu nouă, naționalităților nemagiare, căci noi o știm, ci la alt loc, de ei mult mai aproape, la locul unde se pare că nu se ține cont de această tristă eventualitate, pentru-că atunci nu se dădea imputernicire guvernului ungueresc să facă declarațiunile pe cari le-a făcut, și pe cari cu drept cuvânt le condamnă domnul primar al Vienei, cu privire la limba de regiment în armata comună, ci să dădea aspră poruncă, să se accentueze, că precum cu privire la limba de armată, așa și cu privire la limba de regiment, *rămân*

lucrurile neschimbate. Așa era bine și folositor, nu pentru naționalități, ci pentru înșăși armata Maieștii Sale!

Ministrii ungari la Viena. Sâmbătă au fost primiți în audiență la Viena ministrii ungari Fajérváry, Kristoffy și Lányi. Întăiu ministrul-president Fejérváry, apoi toți trei împreună. Audiența a fost foarte lungă. Se crede, că au fost stabilite măsurile necesare pentru combaterea rezistenței pasive din unele comitate.

Măsuri energice. In loc să se cruțe praful de pușcă pentru alte treburi, guvernul îl folosește pușcând în vânt. Așa cetim, că domnul ministru de interne Kristoffy a adresat viceșpanilor comitatelor ardeleni un ordin, prin care atrage atențiunea autorităților asupra unor agitatori, cari călătoresc prin regiunile locuite de naționalități, ațitând contra ideii de stat național magiar, și făcând pe locuitori să jure, că la viitoarele alegeri dietale nu vor vota pentru nici un candidat magiar. Ministrul provocă autoritățile să disolve eventual cu putere brachială adunările în cari provin astfel de agitațiuni, și să pornescă imediat procedură penală contra celor vinovați. În ordinațiune se mai zice, că întré agitatorii acestia să așă chiar membrii ai dietei ungare, a căror atitudine trebuie să de și mai sever judecată.

Frumos! Dar' ore n'ar pute dl ministru să fie tot așa de energic, ori poate și mai energic, față cu cei ce-i primesc răspunși cu ouș clocite și cu uși închise, nu cu agitatorii din Ardél, cari există numai în fantasia celui ce a informat guvernul despre închipuita lor acțiune?

O propunere. Ziariul „Magyar Szó” a făcut în una din zilele trecute propunere în articolul de fond, că după ce Ungurii nu mai voesc să aibă limba germană ca limbă de comandă în armată, ear' Monarhul nu voește să le dea limba magiară ca limbă de comandă, se cadă de acord ambele părți și se accepteze ca nouă limbă de comandă limba — franceză! De ce limba franceză? întrebăm noi. Vorbește Ungurul din Ardeal, când se întâlnește cu Sasul, cumva franțozește? Ori Ungurul din Arad cu Șvabul din Bănat? Nu, ci — românește. Prin-urmare, propunem noi ca limbă nouă de comandă în armata austro-ungară limba românească! Sperăm că „Magyar Szó” votează cu noi.

Magiarizarea școlilor. Ministrul de culte și instrucțiune publică, domnul Lukács György, și-a ținut Duminecă vorbirea-program, în fața alegătorilor din veduvitul cerc electoral II. al capitalei. A spus domnul ministru cu ocaziunea aceasta, că are de gând să reformeze instrucțiunea publică din țără în înțelesul cunoscutului proiect de lege al lui Berzeviczy, pe care și l' însușește întru toate, ba îl mai și întregește cu dispozițiuni nouă, în ce privește magiarizarea instrucției. Astfel va înființa 3000 de școle nouă de stat. Va pune toate școlile din țără în serviciul intereselor naționale magiare, și va face să fie adumbrite de spirit curat ungueresc. În școlile cu limba de propunere nemagiară va fi predată, nu numai limba magiară, ci și istoria, geografia și constituția patriei în limba magiară! Etc. etc. Bun program, n'ai ce zice, și foarte acornodată ca să încemne naționalitățile să se pună pe par-

tea guvernului. Ori așteptă guvernul ca Magiarii să se pună pe partea sa?! Atât de naiv nu-l ținem!

„O faptă nobilă”.

Ca ehou la cele publicate în numărul trecut sub titlul acesta, primim la redacție următoarea scrisoare de însemnat cuprins:

Onorată Redacțiune!

În numărul trecut al „Teleg. Român” am cetit și eu cu mare mângăiere despre frumoasa donațiune a domnei preotese Anastasia Tempea, făcută în folosul mult cerceatei noastre biserici, și nu mă pot reține să nu mi fac următoarele observări, pe cari vi-le comunic, că dacă aflați de bine să le dați mai departe.

Gândesc așa, că atunci când numita domnă a aflat de bine a eternisa numele ei și al vrednicului ei soț, acum decedat, Pavel Tempea, a fost condusă pe lângă altele și de motivul, ori poate chiar numai de motivul, că soțul ei de la biserică și prin biserică și-a câștigat averea și onoarea de care s'a bucurat în viață, și așa dînsa a voit să se arete recunoscătoare bisericii.

Ce bine ar fi pentru neamul nostru și pentru biserica noastră, când toți preoții nostri ar înțelege, că și ei, întocmai ca decedatul lor coleg Tempea, își câștigă, fie și numai în parte, averea și onoarea tot numai de la biserică și prin biserică, și dacă și-ar arăta și ei recunoștința față de biserică, lăsându-i fie-care câte ceva, cel-ce are puțin mai puțin, cel cu stare mai bună mai mult, plătindu-și astfel barem în parte fie-care datoria față de biserică, care l'a ajutat la avere și onoare.

Dacă ar face toți preoții nostri așa, precum fac de altcum preoții altor confesiuni, atunci sigur că ar lua indemn și poporenii, fiind-că pilda bună prinde, și ar face și ei donațiuni bisericii și neamului, și atunci cu totul alta ar fi soarta bisericii și a neamului nostru, căci neamul și biserică ni-s'ar ridica cu siguranță la poziția care le compete, amésurat vechimii ce o au.

Să nu se supere nime, dar' eu zic așa, că dacă preoții nostri au întru adevăr față de biserică și de neam dragostea pe care trebuie să o aibă, atunci datori sunt să o dovedescă acesta și prin fapte, prin mărețe și nobile fapte, cari contribuiesc la întărirea bisericii și a neamului. Ași dori deci să nu fie în viitorul nici unul întré ei, care să nu și aducă aminte de biserică, atunci când simte că i-se apropie sfârșitul vieții, și să nu testeze, ori și mai bine, să nu doneze în viață încă, câte ceva bisericii, fie cât de puțin, pentru a nu se pute face nimănui imputarea, că nu a avut dragostea recerută către biserică și neam.

Un alt El.

De sine înțeles, că ne alăturăm întru toate la dorințele exprimate în această scrisoare, ba am estinde dorințele și asupra celorlalți inteligenți ai nostri, învățători, advocați, medici, profesori etc., pentru-că toți sunt ai neamului și de la neam au primit poziția și onoarea la care a ajuns fie-care din ei. Să nu dăm deci uitării neamul și biserică nici unul, ci să jertfim pe altariul lor fie-care după puterile sale-pentru-că, după-cum bine se spune în scrisoarea de sus, numai atunci ni-se va ridica biserică și neamul la poziția care le compete, amésurat vechimii lor!

Români și dacoromâni.

De Lutz Korodi.

Când mă gândesc la viitorul Românilor, trebuie să-mi reamintesc totdeauna cântecul lor; un tablou mi-a rămas neuitat: ședeam într'un cerc românesc, care discuta diferite lucruri, firește mai ales politică, — prezența câtorva Sași dădu prilegiu binevenit la acesta. Toamă în zilele acelea se prezentase în dietă un proiect de magiarizare, și o revoltă implacabilă asupra sistemului dominant eșia la ivelă din fie-care cuvânt. Incât privea forma, trebuia să-și impună ore-cari reserve, căci în acel cerc era de față și un dirigător șas, în funcțiune responsabilă. Se simțea însă cum clocotește în interiorul acestor omeni. Acestea le știam de altminterlea de mai înainte, căci de câte-ori ni-se părea, că Sașii conducători au depășit măsura admisibilă de prudență și circumspecțiune, mă desfățam cu plăcere vîzînd sentimentul viu național la acest popor tinăr. Nici odată însă psihicul poporului român nu mi-s'a revelat atât de frapant și viu, ca la acea întîlnire, când dirigătorul, avînd senzația nu tocmai plăcută a situației sale critice, i-a admonestat să se modereze, ear' acei bărbați, cari în vorbire cu un tact fin își impuneau reserve, deodată ca la o comandă misterioasă se sculară și își cântară cântecul lor național; „*Deșteptă-te Române!*” — Cântecul spunea tot, incomparabil mai mult decăt se putea spune prin cuvinte. Să fi vîzut cum schinteiau ochii sdravenilor preoți cu barba neagră, cum tremurau colțurile gurilor la conaționalii lor, și mai ales ce forță inepușabilă răsuna din puternicele lor voci! Nici odată n'am cunoscut mai bine, și trebuie să mărturisesc, nici odată n'am iubit mai mult poporul român, decăt în această oră. Și dacă n'aș fi știut de mai înainte, ar fi trebuit să aflăm acum, că *au multă, multă dreptate, cei-ce se tem de el, fie aceia Sași, ori Magiari.*

Trebuie să iubești acest popor, dacă cunoști pe cei mai buni ai lui, chiar și când nu iai în bagatel primejdia, ce amenință din partea lui pe propriul popor. Trebuie să-l iubești, cum iubești ori-ce forță sănătoasă și ori-ce pasiune puternică. El este, cum am zis, un popor tinăr. Căci abia de o jumătate de secol se bucură de libertatea civilă și se poate desvolta neîmpedecat. Stănjinierea de mai târziu pe telenul politic, căreia sunt supuși toți ne-magiarii, a contribuit de sigur la desvoltarea mai intensivă; sentimentul național tinăr și exuberant, suportă și comprimatea, tot nu se perde. Românul frecventeză, pe unde îi lipsesc institutele proprii culturale, școli magiare, și acolo este constrâns a declama: „Sunt magiar, și rămân magiar!”, dar' el știe ce rămâne. Aceia dintre conducători, cari au influențat mai mult printre conaționalii lor, au eșit din

gimnasia magiare, și și-au făcut studiile în Cluj sau Pesta. În contactul direct personal cu Magiarul, Românul știe de obște să-și suprimă antipatia, și își ajută cu formalități ușore sociale să iese din displăcerea contactului. De aceea Magiarii, cari judecă superficial, habar n'au ce simte acest popor în interiorul său față cu dănsii. Ei nu se gîndesc, că forța acesta neînfrănată se va valora încă odată cu putere elementară. Nu incăpe în doială, în caracterul etnic românesc este ceva demonic; la 1848 această trăsătură s'a revelat în mod fatal în munții Ardealului față cu Magiarii, și de atunci dispoziția poporului n'a devenit mai trandafirie. Conte Apponyi tinînd mai deunazi în Iaurin o cuvîntare demagogică contra „Vieniei”, unul din ascultători îl întrepru strigînd: „Să ne ascuțim cōsele!”, ear' Apponyi răs-punse: Contra puștei Mannlicher nu poți face nimica cu cōsele; dreptul este armă mai puternică. Și Apponyi are dreptate. Dar' când înainte cu câțiva ani un Român, vorbind de încălcările de drepturi și insultarea conștiinței populare române de către Magiari, a isbucnit în aprōpe același strigăt zicînd: „Să se știe, că mai avem securi ruginite și cōse și stejari puternici în pēduri!” *) acest strigăt i-a adus numai o amendă grea și închisōre, dar' cel ce cunoște dispozițiile Românilor și știe că Magiarii sunt vărâți printre masele covârșitoare române, acela știe și aceea, că în Ungaria nimeni nu are cuvînt de a se teme așa de mult de resmirițe, ca tocmai Magiarii, și că prin urmare este o demență a încorda arcul și mai tare. Poporul român posedă calitățile indicate agreabile ale tinereței, dar' lipsa de educație, consecință a raporturilor politice și a istoriei de multe sute de ani, a produs și însușiri rele, cari continuînd asupra, tot mai greu vor pute fi înlăturate: o anumită rezervă viclănă, setea de răsbunare și sēlbătăcia neînfrănată. Aici nici conducătorii, ori cât de înaltă cultură ar posedea ei, cum posed de obicei, nu pot ajuta mult.

Politica oficială sāsescă n'are cuvînt a se teme de o alianță cu Românii. Se zice, că nu te poți încrede în ei. Acesta se pōte ce e drept dovedi în câteva cazuri din trecut, cari însă n'au decăt o importanță locală și pe cari mai mult le deplorăză conducătorii de astăzi ai Românilor. Politiciani cărora nu te poți încrede sunt la ori-ce popor; acesta o știu și Sașii din experiența proprie mai veche și mai recentă. Garanția cea mai sigură însă pentru durabilitatea unei alianțe politice nu o dă dispoziția populară schimbătoare, ori individualitatea conducătorilor, ci mai pe sus de tōte *comunitatea intereselor.* Și cum-că Sașii, Germanii din Ungaria peste tot, și Românii *au interese politice comune*

*) Pentru reproducerea în nemțește a acestui articol din „Tribuna” veche a fost dat în judecată dl Korodi și alți doi Sași Redacția.

și mai pe sus de tōte un mare dușman comun, *șovinismul magiar*, care s'a suflucat să astupe tōte isvōrele culturai și forței populare, este cunoscut de la înălțimile Tatrei până la vârful Tēpei. Suportarea conflictelor economice de sigur nu va deveni mai ușorā prin dușmănia politică.

(Va urma).

Din Merceurea.

— Sfîntirea edificiului școlar. — Esposiția de pōme — Continuarea conferenței învătătorești. — Concert. (Fine).

Urme din trecut dovedesc, că înainte de acesta cam cu o sută de ani, pomăritul, de-și cultivat în o stare empirică, a stat pe o scară înfloritōre și anume în mărșinime pe sub pōlele munților.

Economii din mărșinime pe lāngă economia de vite se ocupau cu pomăritul pe o scară întinsă, folosind pāmēntul lor mai puțin potrivit pentru cultura de bucate cu cultura pomilor, a căror fructe le valorisau în schimb pe grāu și cucuruz în comunele așa numite de cāmp, până în comunele din cercul Merceurei și ale învecinătului comitat al Albei-de-jos.

După timpul acela pomăritul s'a neglijat, ocupāndu-se cu economia de vite în mod mai intensiv.

În celelalte părți ale comitatului nu s'au ocupat nici de cum cu pomăritul, din contră l'au tractat în mod de tot vitreg. În timpul de față economi mai prevēzători au ici colea cāte o plantație mai de dai dōmne, mai intensivă, ba sunt și pomi frumoși prin grādinile mai mici ale economilor.

În plantațiile mai mărșore pōmele se folosesc pentru trebuințele casei și numai escedentul se vinde, economii mai mici își vînd pōmele lor în orașele învecinate în măsură mică, dar' de un pomărit intensiv în comitatul nostru, până acum n'a fost vorbă. Unii cultivă pomăritul din plăcere în formă de diletanți, ceialalți de tot empiric și neglijent.

Producțiunea de pōme nu e introdusă ca ram economic bine organizat, și pōmele la noi numai din când în când în unii ani mai favorabili formēză obiect de negoț.

Că în Ardeal viitoriul economic este al pomăritului, este deja statorit de cercurile conducătoare, că Ardealul este potrivit pentru producțiunea de pōme, că venitul pāmēntului, folosul economiei se pōte exploata cu deosebire numai prin un pomărit rațional și intensiv, o dovedesc esposițiile ținute în anii din urmă aici în Ardeal.

Am urmărit în anii din urmă esposițiile de pōme din patria noastră și m'am convins, că la esposițiile din Seghedin, Budapesta și Pojon, pōmele esponenților ardeleni au fost cu mult mai desvoltate, mai frumoșe, mai superiōre și mai corēs-

punzătōre soiului original, decăt cele din Ungaria. Am cercetat esposiția din Bistrița și am rămas încāntat de bogăția, frumșea și valōrea pōmelor espuse acolo. E lucru deci constat, că pōmele nōstre, cu deosebire merele ardelenē, sunt de o valōre necontestabilă și cu drept se pot privi ca obiecte ale comericiului general.

O dovedesc acesta negoțătōrii străini din alte țeri cu pomărit intins, cari vin la noi și ne cumpără merele nōstre.

Clima nōstră este fōrte potrivită pentru pomărit, pāmēntul deasemenea; pedeca desvoltării pomăritului în grad mare la noi nu este alta, decăt lipsa puterei intelectuale a clasei economice de a raționa mai intensiv, șfiala de schimbare a sistemului economic și lipsa puterii și inclinației de îmbunătățire, alte pedeci nu sunt.

Nici chiar greutăți de valorisare nu sunt, pentru-că vedem aici la noi, unde au agenți cumpărători din alte țeri, cari ne cumpără pōmele nōstre, atât cele de masă cāt și cele de must cu preț bun și convenabil, dar' durere, în unii ani nu au ce cumpăra. Când vedem deci, că pōmele nōstre sunt renunite, sunt căutate, formēză obiect sigur de comericiu și esport, că împrejurările de a avea un pomărit rațional și intensiv, sunt pe deplin, nu ne rămāne alta decăt nisuița de a exploata acesta ocaziune favorabilă în folosul nostru.

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu”, conștientă de datorința sa de a sări în ajutor clasei economice române, la înființarea ei ș-a propus ca temă principală introducerea unui pomărit rațional la economii români din acest comitat, și de atunci pe tōte căile, cu tōte mijlōcele luptă pentru propagarea îndrăgirii și priceperii pomăritului la economii nostri.

Un atare mijloc de propagandă este și esposiția actuală. Constat cu plăcere de la acest loc, că esposiția actuală în cadrele ei modeste este fōrte reușită, și că neîntemeiată a fost temerea, că în Merceurea și jur nu sunt pōme și esposiția nu va reuși.

Succesul acestei reușite este a se atribui zelosului comitet aranjator local. Multămite aduc deci onoratului comitet aranjator-local pentru zelul ce l'a desvoltat în general, în special mult stimatei dōmne Agnes Măcelar, carea cu gustul fin estetic și zelul desvoltat, mult a contribuit la reușita acestei esposiții.

Dorind din inimă, ca această esposiție ca mijloc instructiv să contribuie cāt de cāt la îndrăgirea pomăritului, la cunoșterea valorii lui, prin urmare la introducerea lui pe o scară întinsă aici la noi, în numele comitetului reuniunei de agricultură română din comitatul Sibiu, și la însercinarea lui, declar esposiția deschisă.

Declarată de deschisă esposiția, e cercetată de toți cei prezenți, și toți au

FOIȘORĂ.

Instalarea protopopului N. Borzea.

Sibiu, 14 Novembre n.

Duminecă dimineață am sosit cu trenul la Făgăraș. M'am dus la biserică. Serviciul s'a început la 9 ore. Doi protopopi slujiau în sfântul altar. Soldați și mult popor nimpleau biserica de o înfățisare obicinuită sătescă. În timpul liturșiei strănele din frunte erau ocupate cu inteligența romānescă din oraș. Aceștia cāntă la strane. Un candidat de advocat a cāntat o frumoșă priceastnă: Spune-mi Dōmne ce este omul, praf și pulbere... ear' sufletul o schintea... aleluia... Pe pāmēnt praf... în suflet schintea ruptă din dumnezeire! Până la sfirșirea slujbei s-au strîns mulți preoți din jur să auză credeul noului șef.

Se sfirșî slujba.

Amēndoi protopopii steteau făclii înaintea altarului. Comisarul, dl prot. Ioan Cādea, invōcă prin semnul crucii prezența lui Dumnezeu. A vorbit din scripturi despre rînduiala bisericii, a preoților, a archiereilor, de poporul credincios și de drepturile lui garantate de constituția bi-

sericii nōstre, despre alegerea, întărirea și hirotesia tovarășului seu din stānga, de datorințele lui de a susținē în cinstē centrul și protopopiatul vēduvit și stringēnd mână prietenului seu, îi dorește isbāndă!

Vorbitorul are glas respicat și limpede. Biblia și situația momentului o îmbină cu pricepere. Glasul lui impacă pe toți și toți sunt mulțamiți.

Continuă nou alesul. E impresionat. Spune de momentele festive întimpinate în viața sa. Mai înainte a muncit într'un cerc mai mic. Munca sa a avut rezultat. Intenții bune are și le scrie în programul vieții. Vaza bisericii, binefacerile școlei, fericirea poporului sunt cele mai neprihănite expresii ale sufletului seu. A observat noul protopop, că biserica centrală din Făgăraș trebuie reformată, îmbunătățită esistența periclitată a credincioșilor.

Cu concursul tuturor așteptă rezultatul îmbunătățirii tractului său.

Programul său îl infirpase într'o epistolă circulară răspândită între preoți. În circulariu se spune: „Sunt convins, că și D-Vōstră doriți din tōtă inimă, ca să se înceapă o nouă eră în viața acestui tract, era muncii cinstite, în care legea să fie farul nostru conducătoriu al tuturor”.

Circulariul e inspirat de simțăminte curate și nobile.

Grammata metropolitană a fost succedată de ovațiuni la adresa I. P. S. domn arhiepiscop și metropolit, care-și plēcă cu drag urechea la jeluirea supușilor săi și face tot ce e bine pentru credincioșii săi.

Era să fie și sinod pentru alegerea deputatului mirean la congres. Sinodul n'a primit să se constituie biroul, și astfel alegerea s'a amānat pentru altă ocaziune.

Introducerea s'a încheiat. Am eșit din biserică. Pe strade omeni din satele din jur, domni cari cāntă în biserică, advocați, cari trāesc cu poporul și păstrēză bisericii simțămintele cele mai curate.

Făgărașul ar fi al nostru, cum este bună-ōră Orăștia. Se luptă și în comitat și în tract pentru neamul nostru. Satele sunt tōte romānești, numai în centru te convingi, că trebuie să purtăm o luptă înțeleptă comitatensă administrativă și alta bisericescă. Aici s'a ridicat un gimnasiu de stat, înainte erau școli civile și comerciale, din cari Românii eșiau cu o predilecție pentru limba statului, o predilecție neașteptat de mare... neînțelăsă.

În Făgăraș sunt mulți evrei boltași și fabricanți, pe cari satele din jur îi caută. Românul le deschide mereu ușa, le ofere

bucatele și pōmele sale și în schimb capētă beutura și marfa scumpă și slabă. Pe lāngă acești „patrioți” noul protopop să nu trecă nepēsător! Māna lor se simte departe pe sate.

Mi-a părut curios un reclām pe păreții birturilor evreiești: Eljen Mikszáth Kálmán! De asemenea fōia din centru: „Fogaras és vidéke”, care scrie în articolul de fond: Nagy indolencia — magyarul: „Közönyösség! E: „társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap!” Comitatul e românesc, cu notari și pretori romāni, cu advocați romāni în centru, cu un protopop nou, de care se lēgă multe speranțe. Mai este aici o parochie unită, cu vicariu și conducătoriu al tractului Făgăraș, care ar pute lucra la desmintarea poporului de a mai deschide și a căuta pe Jidanii patrioți. Reuniuni economice lāngă băncile dese, și îndată va fi mai multă conștiință și demnitate în acești omeni. La 4 ore am plecat din acest colț romānesc, pe care omenii de inimă, harnici și înțelepți să-l sfîntescă. La a treia oprire a trenului vād satul Viștea-de-jos, comună frumoșă și harnică.

Cu imaginea ei în inimă ajung la Sibiu. Țineți-vē promisiunile Făgărașenilor harnici și Dumnezeu să ajute! *Călătorul.*

Concurs

Pentru ocuparea postului de cântăreț la biserica română greco-orientală din Codlea se escrie concurs în „Telegraful Rom.” cu termen de 30 zile de la prima publicare Emolumentele împreună cu acest post sunt: [269] 3—3

De la fiește care familie taxa anuală 50 fileri și alte date fixe după serviciile sale cari anual se compută cel puțin la suma de 300 cor.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au ași trimite suplicile lor subscrișului însoțite de următoarele documente:

1. Atestat de botez, că sunt de religia gr. or.

2. Atestat de moralitate și praxă de la oficiul parohiei, căruia de prezent aparține.

3. Atestat de calificățiune de cântăreț de la protopresbiterul tractului, căruia aparține, despre dexteritatea în cântările — podobile și tipicul bisericeii noastre; pe lângă acestea să fie de constituție sănătoasă și să posedă voce bună, melodiă, sonoră. Și înainte de alegere să se presinte în biserică spre a se produce.

Alegerea se va face la 6 Decembre c. Alesul va servi un an în mod provisor.

Din ședința comitetului parohial ținută la 16 Octobrie 1905 în parohia Codlea-Fekete-halom, tractul Branului.

Anania Boldor
notariu.

Iosif Comanescu
paroh, pres. com. par.

Invetăcel

cu 2 sau 3 clase gimnaziale află imediată aplicare în Tipografia arhidieceșană.

A apărut:

Calendarul arhidieceșan

pe anul
1906

și se pôte procura de la **Librăria arhidieceșană** din Sibiu. Prețul 40 fileri, cu șematism 80 fileri, plus porto postal 10 resp. 20 fileri.



Pe timpul secetei din vara trecută abnormală a fost earăși singură în întregă Ungaria

Prima plantație pentru nobilitarea viței de pe Târnavă

(Proprietar: Fr. Caspari, Mediaș 67, Ardeal) care a udat vițele sale cu cantitatea enormă de apă de 5 milioane litri pe zi; este deci singura firmă, care pôte lifera vițe frumoșe și în toate privințele (84) 13—47 neescepționabile.

Catalog ilustrat cu numărôse scrisori de recunoștință gratis.

Nr. 491 1905.

[273] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei Cheia Rimețului, protopresbiterat Alba-Iulia, se escrie repeșt concurs, cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român.”

Emolumentele sunt cele fasionate în còla B. pentru întregirea de la stat a venitelor preoțesti.

Concurenții și vor înainta petițiunile cu toate documentele recerute subsemnatului oficiu în termenul susindicat și se pot presenta înaintea alegătorilor, conform prescrișelor regulamentare spre a cânta, resp. a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiterat gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial local.

Alba-Iulia, 24 Octobrie 1905.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

In zilele din urmă au apărut și se pot procura de la **Librăria arhidieceșană** din Sibiu (Nagyszeben) următoarele cărți:

Coșbuc György Költemények, román eredetiből fordította Révai Károly az „Erdélyi Irodalmi Társaság” tagja. Előszóval ellátta Alexius György dr. Prețul 1.50 c.
Maxim Gorkii Nuvele. Traducere de Horia Petra-Petrescu. Prețul 1 cor.

De la **Librăria arhidieceșană** din Sibiu (Nagyszeben) se pot procura

sigile pentru officii

parohiale, protopresbiterale și alte officii, cu prețul de 4 cor., cu hramuri sau embleme 5 cor. 40 fil., plus porto postal 60 fil., cu ramburs 70 fil.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma răcelii ori a prea marelui împovărări a stomacului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu nereguș și și au contras bôle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârșciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui rezultate escelente de multă ani sunt deș probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite și recunoscut ca tănădătoare, cu viu bun; întărește și învioră organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbațiunile de mistuire și influințază puternic asupra noșei formări de sânge sănătos.

Prin întrebunțarea regulată a vinului de burueni bôlele de stomach vor fi curate înca în formare. Să nu întârzie nime dar a-l folosi încă de cu vreme. Simptome, ca: dureri de cap, rigăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări, cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

cu urmările lor neplăcute, maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie, precum și conglomerașe de sânge în ficat, plină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea și depărtază prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obicei urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăvicioșe a ficatului. Lipsa de apetit și reaua dispoziție, precum și durerile de cap și nopțile perdute (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multa persone. Vinul de burueni dă slăbetei puteri de traiu un nou și prospăt impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutirea, urază formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calmăză nervi escitați și crează nouă voe de viață. Nenumerate scrisori de recunoștință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vânzare în sticle fl. 1.50 și fl. 2.— la farmaciile din Sibiu, Turnișor, Seliște, Ocna, Slănic, Șeica-mare, Noerich, Avrig, Tâlmăciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurăuului, Jina, Poiana, Mercurea, Călnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrișalău, Sebeșul-sășesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșineu, Mihail, Teiuș, Blaj, Pănade, Tapu, Mediaș, Blăjeș, Sân-Mărtin, Ibașfalău, Basna, Agnita, Cincu-mare, Bohoș, Făgăraș, Belean, Cămpulung, Etnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hașeg, Lunca, Puș, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia etc. — precum și în toate celelalte localități mai mari și mai mici din Ardeal, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în toate calitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vă de falsificări!

Să se ceră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sânt: Vin de Malaga 50,0 Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădăcină „Helen”, iarba ferului americană, Rădăcină „Entianus”, „Kalmus” à 10,0. Toate aceste se amestecă.
un. dem. [11] 8—

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secre

vindecă și înviorăză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bôle



pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și foloseșce contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuituri de ureche, bătăie de inimă, sgârșciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârșciuri de stomach, lipsa poștei de mâncare, răceală la mâni și picidre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lunei cari prețesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deôre-ce „Ciasul-Volta atăt în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi [2] 169 de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copșii și femeii de constituție forțe slabă.

Espeditie din centru și locul de vânzare pentru țără și strălnătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapeșta,

V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Singurul calendar portativ românesc.

Micul Calendar pe anul 1906

de Ioan Apolzan, tipograf.

Pe lângă partea calendaristică, literară și foi pentru notițe curinde sub titlul „Avutul nostru” informațiuni și date esacte asupra tuturor instituțiunilor noastre, ca biserici, școle, reuniuni de tot soiul, societăți financiare, etc. Prețul unui esemplar legat simplu 40 fileri, legat în pânză cu creion 70 fileri, plus porto postal 6 fileri. A se procura de la Librăria arhidieceșană din Sibiu (Nagyszeben)

Despre acest calendar scrie

„Revista Economică” (nr. 40): „... Peste tot „Micul Calendar” se presintă atât ca întoemire, cât și ca executare în condițiuni cât se pôte de satisfăcătoare și nu putem decât să-l recomandăm cu totă căldura publicului românesc, ca un calendar de adeverată utilitate practică...”

Eu

nu cunosc pentru îngrijirea pielii, în special pentru a lungia pistrii și a avé o colóre delicată a feții, un săpun medicinal mai bun și mai cu efect de cât cunoscutul

săpun din lapte de crin

al lui Bergmann (marca doi băieși) Bergmann & Co., Tetschen a/E.

Se află de vânzare cu 80 fileri bucata în farmacia „la urs” (piața mică), în farmacia E. Rummeler, Sibiu, la I. B. Misselbacher sen. (piața mare), G. Meltzer (str. cisnădiei și gusteriții 25), prima fabrică transilv. de luminări de stearin (str. cisnădiei) (89) 15—25 Carol Arz (strada cisnădiei), cum și în Sighișora la farmacistul W. Lingner

Noroc colossal la Gaedicke!

Neîntrecute sunt rezultatele de noroc ale colectei mele. Nu este aprôpe nici un oraș în țară, în care Gaedicke să nu fi plătit vre-un câștig principal. In scurt timp am plătit

premiul cel mare de **602.000** coróne pe nr. 62551

de 3-ori câștigul principal de **400.000** coróne pe numărul 11119

400.000 coróne pe nr. 28916 **400.000** coróne pe nr. 33464

apoi de 3-ori **100.000**, **70.000**, 4-ori **60.000**, de mai multe-ori **30.000**, **25.000**, **20.000**, **15.000** și **10.000**. In următoarea loterie de clasă ungară, a 17-a, se sorteză de nou **55.000** câștiguri în bani din **110.000** losuri, cari în total dau uriașă sumă de **14** milioane **459.000** coróne. Cel mai mare câștig ev. **1 milion** coróne. Mai departe un premiu de **600.000**, 1 câștig à **400.000**, 1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à **80.000**, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, **50.000**, **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**, 8 à **15.000**, 36 à **10.000**, 67 à **5000** etc. etc.

Losuri originale cu prețurile oficiale $\frac{1}{8}$ de los $\frac{1}{4}$ de los $\frac{1}{2}$ de los $\frac{1}{1}$ los
1-50 **3-** **6-** **12** cor.

se trimit după primirea banilor sau cu ramburs. Planuri oficiale și șecuri postale gratis și franco. Comandele pentru tragerea din **23** Novembrie n. sunt a se trimite cu posibilă grabire.

261 4—6

Casa de bancă **A. GAEDICKE**, Budapeșta, Kossuth-Lajos-u. 11.